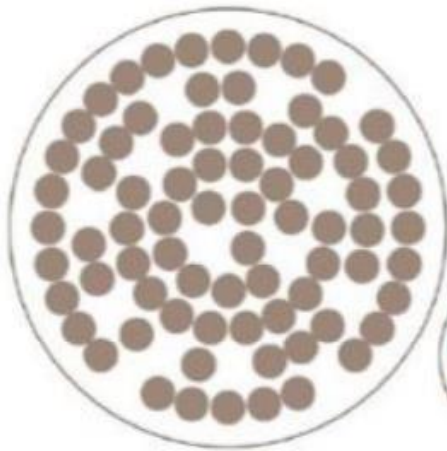

Dostępność zagospodarowania turystycznego lasów dla osób z niepełnosprawnościami. Teoria i praktyka

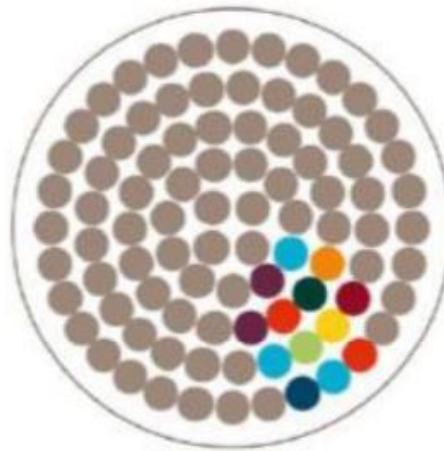
prof. UAM dr hab. Alina Zajadacz
dr Sandra Wajchman-Świtalska

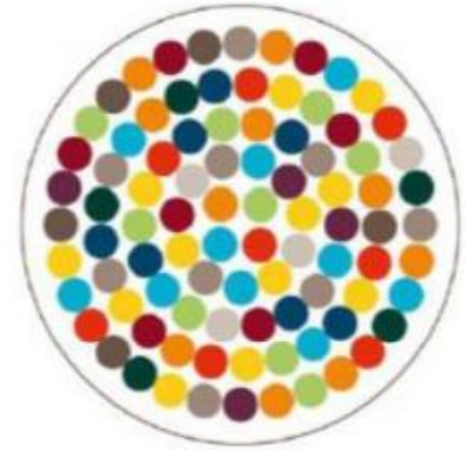
Ekсклюzja, integracja inkluzja

Exclusion

Integration

Inclusion

Dostępność

Co oznacza?

Dla kogo?

stopień, w jakim dana osoba może w sposób swobodny i samodzielny użytkować budynki i inne obiekty, jak również obszary otwarte, bez potrzeby korzystania ze specjalnej pomocy.

Źródło: Europejska strategia w sprawie niepełnosprawności 2010 – 2020: Odnowione zobowiązanie w sprawie budowy Europy bez barier. KOM(2010) 636, Bruksela;
Improving information on accessible tourism for disabled people, 2004.

Uwarunkowania rozwoju turystyki dostępnej

Uwarunkowania prawne (m.in.
Konwencja praw OZN,
wyrównywanie szans)

Procesy demograficzne (starzenie
się społeczeństwa, wzrost liczby
osób z niepełnosprawnością)

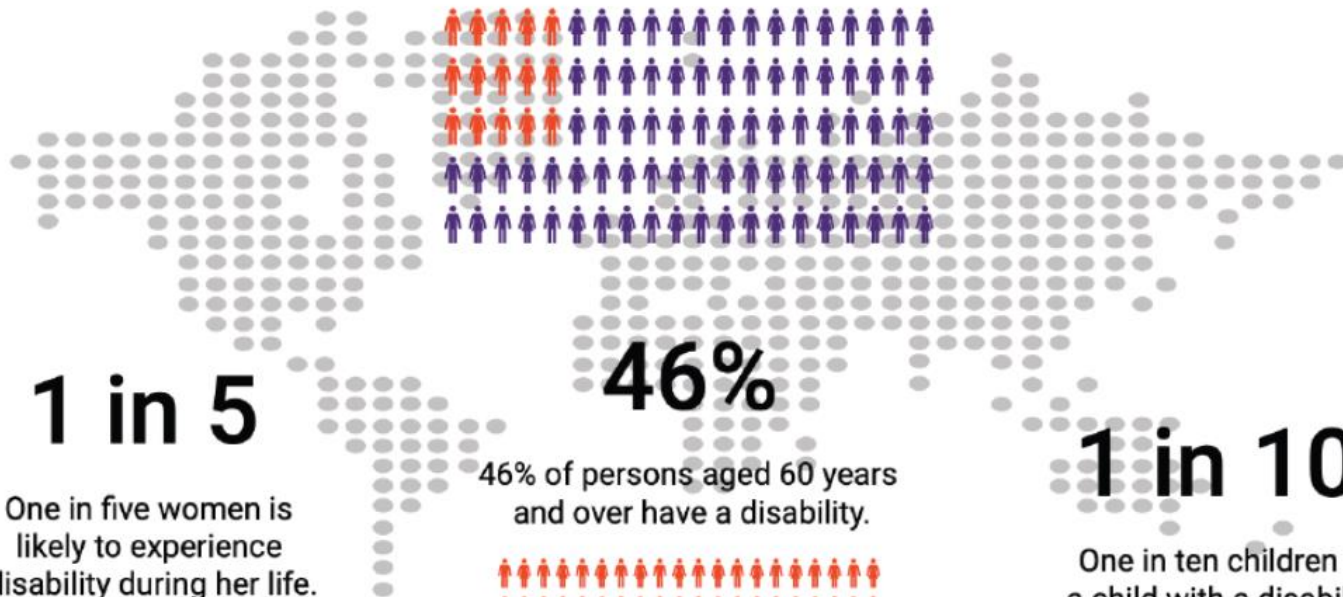

Wzrost konkurencyjności na rynku
turystycznym (dostępność = jakość)

Globalna populacja osób z niepełnosprawnością

15%

An estimated 15% of the world's population have a disability.

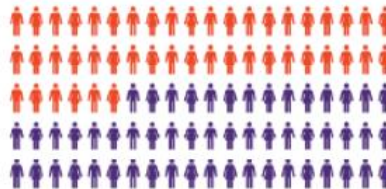
1 in 5

One in five women is likely to experience disability during her life.

46%

46% of persons aged 60 years and over have a disability.

1 in 10

One in ten children is a child with a disability.

Global population of persons with disabilities. Infographic from UN Disability-Inclusive Communications Guidelines (IASC Guidelines, 2019, Inclusion of Persons with Disabilities in Humanitarian Action)

Ludność w krajach UE

- Ludność UE w dniu 1 stycznia 2022 r. oszacowano na 446,7 mln.
- Młodzi ludzie (w wieku od 0 do 14 lat) stanowili 15,0% ludności UE, podczas gdy osoby uważane za osoby w wieku produkcyjnym (od 15 do 64 lat) stanowiły 63,9% populacji.
- **Udział osób starszych (w wieku 65 lat i więcej) wyniósł 21,1% (wzrost o 0,3% w porównaniu z poprzednim rokiem i wzrost o 3,1 % w porównaniu z sytuacją sprzed 10 lat).**
- Dla porównania, w 2021 r. trzy grupy ludności: młodzi ludzie (w wieku od 0 do 14 lat), osoby w wieku produkcyjnym (od 15 do 64 lat) i osoby starsze (w wieku 65 lat i więcej) stanowiły odpowiednio 15,1 %, 64,1 % i 20,8 % ludności UE.

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing#The_share_of_elderly_people_continues_to_increase

Udział osób w wieku 65 lat i więcej w ogólnej liczbie ludności w krajach UE

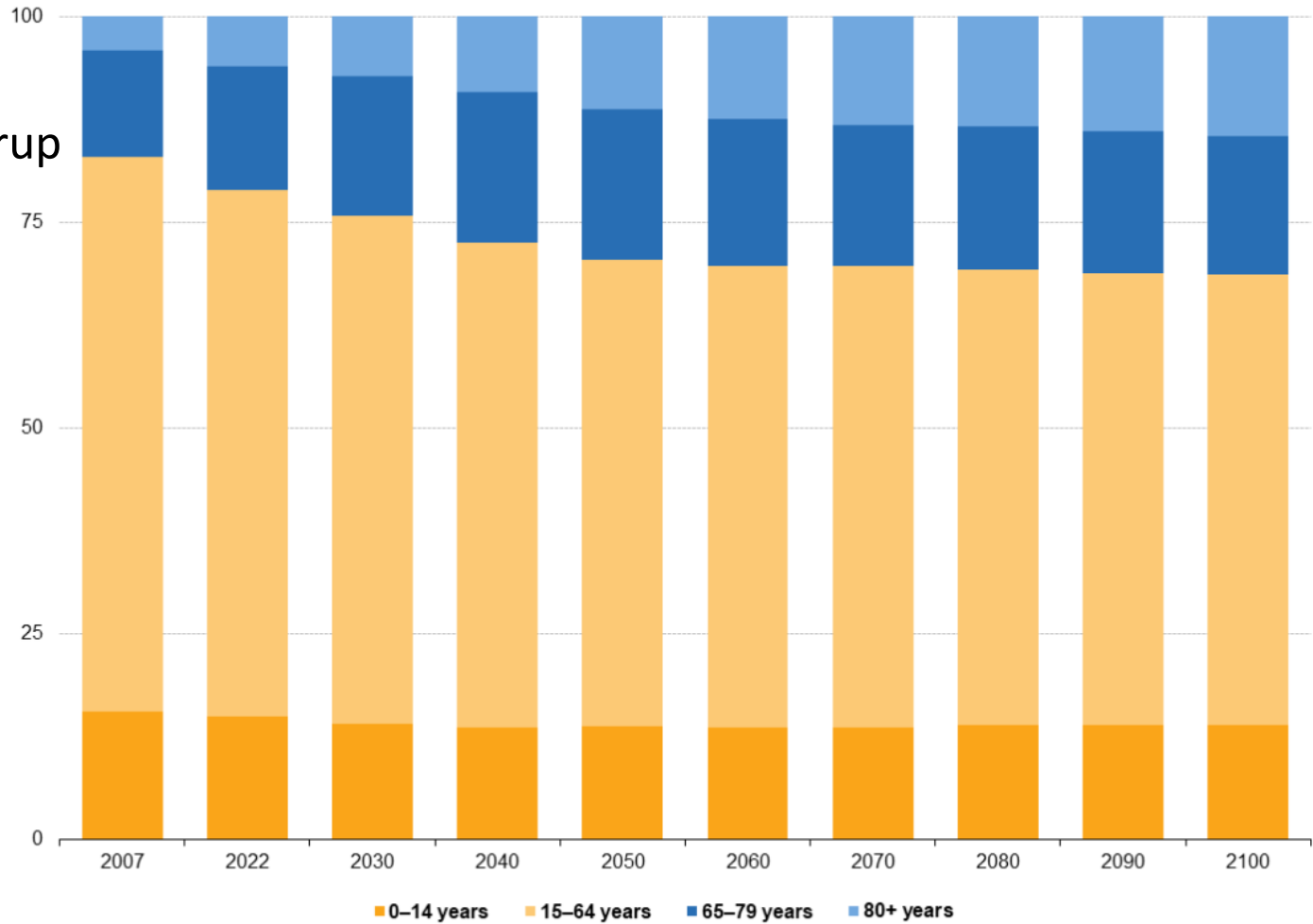
2021, 2022

- Włochy (23,5% → 23,8 %),
- Portugalia (22,4% → 23,7 %),
- Finlandia (22,7% → 23,1 %),
- Grecja (22,5% → 22,7 %),
- Chrowacja (21,4% → 22,5 %),
- Polska (18,7% → 19,1%)
- Luksemburg (14,6% → 14,8 %),
- Irlandia (14,8% → 15,0 %).

https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing#The_share_of_elderly_people_continues_to_increase

Struktura ludności według głównych grup wiekowych, UE, 2007-2100 (% ogółu ludności)

Note: 2022: provisional/estimated. 2030-2100: projections (EUROPOP2019).

Source: Eurostat (online data codes: demo_pjanind and proj_19ndbi)

Ludność Poznania wg grup wiekowych w tys. w latach 2020 i 2021

Wyszczególnienie	2020	2021
Ludność w tys.	532	529,4
Ludność na 1 km ²	2 031	2 021
0-4 lata	29,4	28,3
5-9 lat	25,4	25,5
10-14 lat	24,8	25
15-19 lat	19,9	20,7
20-24 lata	20,3	20
25-29 lat	27,2	25,3
30-34 lata	45,8	43,2
35-39 lat	52,4	52,8
40-44 lata	45,6	46
45-49 lat	36,6	38,8
50-54 lata	27,6	28,4
55-59 lat	27,6	26,8
60-64 lata	34,8	32,3
65-69 lat	37,2	36,8
70 i więcej	77,5	79,5

https://badam.poznan.pl/2021/vi_tabele-statystyczne/01_tabelestatystyczne/demografia-2-2-2/

UCZESTNICTWO W SPORCIE I REKREACJI RUCHOWEJ W 2021 r. (GUS)

Tab. Główne motywy uprawiania sportu i rekreacji ruchowej przez członków gospodarstw domowych

WYSZCZEGÓLNIENIE	Osoby uczestniczące razem	Główne motywy uprawiania sportu i rekreacji ruchowej					
		dla zdrowia, ze względu na zalecenie lekarza	dla przyjemności, rozrywki	dla utrzymania kondycji fizycznej oraz zachowania właściwej sylwetki	ze względu na spotkania ze znajomymi	ze względu na uprawianie sportu lub rekreacji ruchowej w przeszłości	inne przyczyny
w odsetkach							
Sprawni	100,0	23,8	65,6	40,7	7,9	2,4	2,9
Niepełnosprawni	100,0	52,0	39,6	30,2	5,6	0,7	5,2
o stopniu:							
znacznym	100,0	52,2	19,8	52,6	12,3	4,1	11,1
umiarkowanym	100,0	50,9	37,2	24,5	4,6	-	3,6
lekkim	100,0	63,6	35,4	56,3	5,4	-	-
dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności	100,0	45,6	68,1	5,0	2,4	-	8,5

UCZESTNICTWO W SPORCIE I REKREACJI RUCHOWEJ W 2021 R. (GUS)

Tab. Przeciętny czas dojazdu w obie strony oraz miejsce uczestnictwa

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Przeciętny czas dojazdu/dojścia na zajęcia w obie strony			
		na miejscu, bez dojazdu	do 59 minut	od 1 godz. do 1 godz 59 minut	2 godz. i więcej
w odsetkach					
OGÓŁEM	100,0	17,2	70,3	9,5	3,0
Inna miejscowość odległa od 5,1 do 10 km od miejsca zamieszkania	100,0	3,1	75,3	17,2	4,4
Inna miejscowość odległa powyżej 10km od miejsca zamieszkania	100,0	4,2	49,7	36,2	9,9
Miejsce uczestnictwa (obiekt)					
obiekt sportowy	100,0	0,2	89,2	9,6	1,0
klub fitness/siłownia	100,0	0,3	89,2	9,7	0,8
inny obiekt np. dom kultury	100,0	0,2	82,7	15,4	1,7
dom/mieszkanie	100,0	96,5	3,5	-	-
poza infrastrukturą sportową (park, las itp.)	100,0	13,6	78,8	6,3	1,3

UCZESTNICTWO W SPORCIE I REKREACJI RUCHOWEJ W 2021 R. (GUS)

Tab. Przyczyny nieuczestniczenia w zajęciach

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Przyczyny nieuczestniczenia w zajęciach										
		brak wolnego czasu	względy finansowe	stan zdrowia i przeciwwskazania lekarza	wiek	zmęczenie	brak towarzystwa	brak organizatora zajęć lub odpowiednich obiektów w pobliżu miejsca zamieszkania	brak zainteresowania, chęci lub preferowanie wypoczynku biernego	obostrzenia związane z pandemią COVID-19	obawa przed zarażeniem COVID-19	inne przyczyny
w odsetkach												
Sprawni	100,0	31,9	2,1	7,4	17,2	5,7	1,5	3,3	23,3	4,5	1,3	1,8
Niepełnosprawni	100,0	4,7	1,5	53,4	15,2	1,1	1,0	2,0	18,1	0,8	0,9	1,4
o stopniu:												
znacznym	100,0	0,3	0,2	74,2	11,7	-	0,4	-	9,8	-	1,0	2,4
umiarkowanym	100,0	8,4	1,9	43,0	15,3	1,8	0,6	4,7	22,3	-	1,1	0,9
lekkim	100,0	5,8	3,7	37,4	26,2	2,1	-	-	21,7	2,6	-	0,5
dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności	100,0	-	-	22,3	-	-	19,5	-	44,6	13,5	-	-

<https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/kultura-turystyka-sport/sport/uczestnictwo-w-sporcie-i-rekreacji-ruchowej-w-2021-r,-4,4.html#>

Nasze aktualne badania

Identyfikacja potrzeb i oczekiwań w zakresie rekreacji w lasach na terenach miejskich wśród osób pełnosprawnych i niepełnosprawnych.

- Katedra Urządzania Lasu, UPP, Poznań
- Katedra Turystyki i Rekreacji, UAM, Poznań
- Część I Potrzeby i oczekiwania dotyczące rekreacji w lasach na terenach miejskich
- Część II Skala Tożsamości Środowiskowej (polska wersja: P. Larionov, 2020) Environmental Identity (EID) scale (S. Clayton, 2003).
- Część III Skala Satysfakcji z Życia (SWLS).

Klasyfikacja terenu dla potrzeb wszystkich użytkowników lasów Szkocja

Nasze łatwe trasy to na ogół płaskie lub połaďdowane ścieżki o nachyleniu mniejszym niż 12%. Mogą jednak występować krótkie, strome odcinki (o długości poniżej 10 metrów) o nachyleniu do 20%. Powierzchnie będą zwykle szerokie, gładkie i twarde. Możesz napotkać kilka stopni, ale nie będzie żadnych wąskich bram ani szczelin, przez które można by się przecisnąć.

Niektóre z naszych łatwych tras spełniają standardy dostępu *Countryside for All*. Trasy te są szerokie, twarde i nie mają przeszkód w dostępie, takich jak strome sekcje, stopnie czy przełazy. Po drodze znajdziesz również regularne miejsca odpoczynku, takie jak siedzenia lub ławki.

Klasyfikacja terenu dla potrzeb wszystkich użytkowników lasów Szkocja

Nasze umiarkowane trasy mogą mieć bardziej strome odcinki o długości 200 metrów. Jednak rzadko będą to nachylenia znacznie większe niż 12%. Nawierzchnia ścieżki może być ziemią, trawą lub kamieniem i – choć ogólnie twarda – może mieć luźne lub nierówne odcinki lub być miękka pod stopami po deszczu. Możesz także napotkać stopnie, bramy i wąskie sekcje.

Trudne szlaki będą dobrze oznakowane, ale mogą wymagać mocniejszego obuwia! Możesz napotkać uciążliwe podjazdy na długich, stromych odcinkach. Nawierzchnie mogą być szorstkie i nierówne – z częściami kamienistymi lub błotnistymi – a także możesz chodzić po nieregularnych schodach, po schodach lub przez wąskie bramy i szczeliny.

Klasyfikacja terenu dla potrzeb wszystkich użytkowników lasów Szkocja

Our accessible forests

Our all-abilities trails are wide, generally have a uniform surface, and are marked with clear, easy to follow signage. They can often be found at destinations with accessible facilities such as toilets, parking spaces and visitor centres. Blue badge holders can park for free in any of our car parks.

You can see a list of our forests with accessible trails and facilities on forest search tool:

FORESTS WITH ALL-ABILITIES TRAILS →

FORESTS WITH ACCESSIBLE FACILITIES →

We have our own [trail-grading system](#) to describe the terrain, conditions and features of each trail. While we are confident that our all-abilities trails will be comfortably accessible to everyone, you may find that some of our easy, moderate or strenuous trails are also manageable.

FIND OUT MORE ON OUR WALKING PAGE →

If you have any questions about accessibility at our destinations, do get in touch with your [local Forestry and Land Scotland office](#). Our staff will be delighted to help.

Klasyfikacja terenu dla potrzeb wszystkich użytkowników lasów Szkocja

1 Aberfoyle →

Head uphill or along the river from the centre of historic Aberfoyle

Facilities and activities

Walking

Toilets

Parking

Easy-access facilities

Cafe or refreshments

Picnic area

Tourist information

2 Aldie Burn →

Gentle strolls among the pines around Aldie Burn

Facilities and activities

Walking

Parking

All ability trails

Easy-access facilities

Horse riding

Picnic area

3 Aros Park →

Ferns, waterfalls and views to scenic Tobermory

Facilities and activities

Walking

Toilets

Parking (charge)

Easy-access facilities

Viewpoint

Play area

Barbeque

4 Balmaha →

The gateway to East Loch Lomond

Facilities and activities

Walking

Toilets

Parking

Easy-access facilities

Visitor centre

Campsite

Picnic area

5 Dalbeattie →

A mountain biking classic with gorgeous lochside trails

Facilities and activities

Walking

Mountain biking

Parking (charge)

Easy-access facilities

Wildlife hide

Viewpoint

Picnic area

Stay the Night

6 Faskally →

Gentle paths and fine trees around lovely Loch Dunmore

Facilities and activities

Walking

Toilets

Parking

All ability trails

Easy-access facilities

Picnic area

https://forestryandland.gov.scot/?q=&search=Search&filterFacility%5B%5D=56&area=0&radius=20&searchType=0&option=com_fcs&view=advancedsearchresults

Anglia

Find easy access trails
near you

Forest trails suitable for wheelchair users, tramper users
and pushchairs

Our easy access trails give everyone the opportunity to experience the benefits of getting into the forest. They have easy terrain and no physical barriers, like stiles, making them suitable for pushchairs, wheelchairs and other mobility aids.

Use the search button or map below to find your nearest trail.

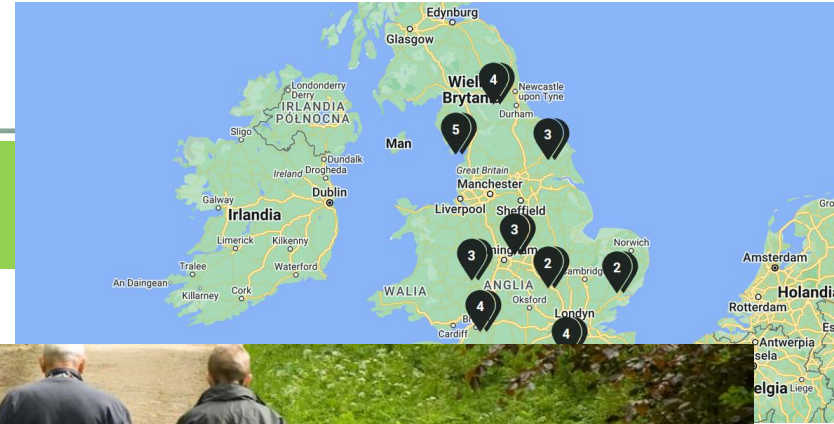

You might also be interested in...

- [Other ways to get active in the forest](#)
- [Find out the wellbeing benefits of forests](#)
- [Sign up to our newsletter for the latest inspiration](#)

<https://www.forestryengland.uk/activities/easy-access-trails>

Anglia

Easy access trail at Rendlesham Forest

See the unique flora and fauna of the Sandlings along this easy access trail.

[Trail map »](#)

Rendlesham Forest, Tangham, Woodbridge, IP12 3NF

[Opening hours »](#)

[Get directions »](#)

Follow the yellow waymarkers.

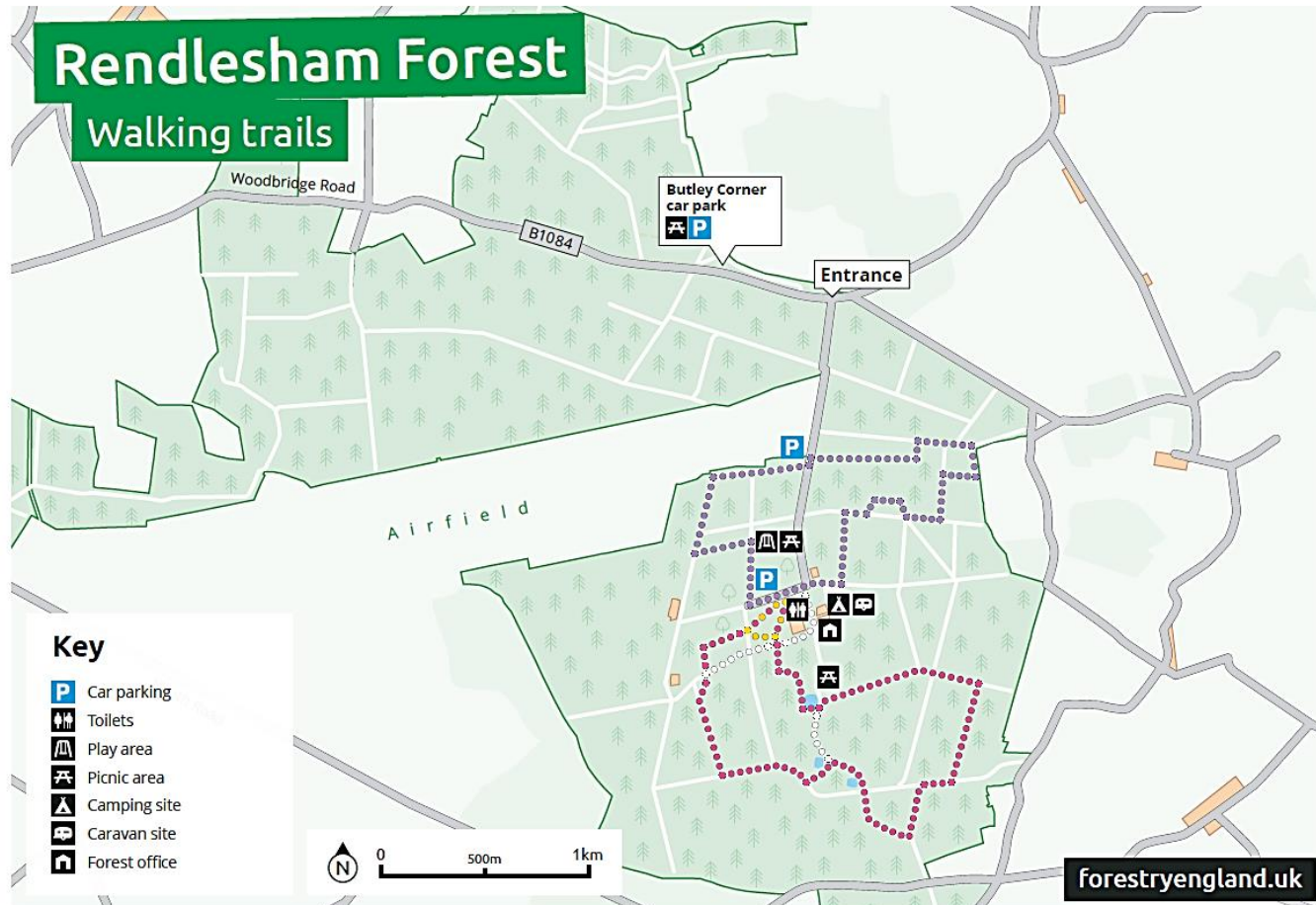
▲ Grade - Easy Access

0.75 Trail Length
0.75 miles (1.2 km).

▲ Is this trail for you?
The route is easy access.

Rendlesham Forest, Anglia

Rendlesham Forest, Anglia

Forestry England

Walking trails at Rendlesham Forest

Rendlesham Forest is situated in an Area of Outstanding Natural Beauty. Take a wander through the forest on one of our waymarked walks, or if you're feeling curious you can investigate the mysterious UFO trail!

Trail information

Easy-access Trail ●●●
1.2km (0.75 miles)

UFO Trail ●●●
5km (3 miles)

For more information, pick up a UFO Trail leaflet from the forest centre.

Phoenix Trail ●●●
5km (3 miles)

This trail is named after the recovery from the great storm of 1987. It starts from the car park.

There is a shortcut for the longer trail, denoted by white waymarkers. The longest trail takes you through conifer plantations, heathland and wetland areas. Each walk allows you to see the unique flora and fauna of the Sandlings.

Butley Corner car park & picnic site

This can be found north of the B1084, a short distance from the entrance to the forest centre.

Walkers in this area can enjoy the wetland area of the Butley River valley. Further on you'll reach an oak grove followed by heathland and Corsican pine.

Emergency info

Name of key location:
Rendlesham Forest (off B1084)
Grid ref: TM353484
Nearest access road: Woodbridge Rd
In case of an emergency call 999.
Inform Forestry England
on 0300 067 4500
Hospital with A&E unit:
Ipswich Hospital, Heath Road,
Ipswich, IP4 5PD

The forest code

- Protect and respect wildlife, plants and trees.
- Guard against all risks of fire.
- Keep dogs under control.
- Take your litter home.
- Make no unnecessary noise.
- Take only memories away.
- The forest is for everyone. Please be aware of other visitors.

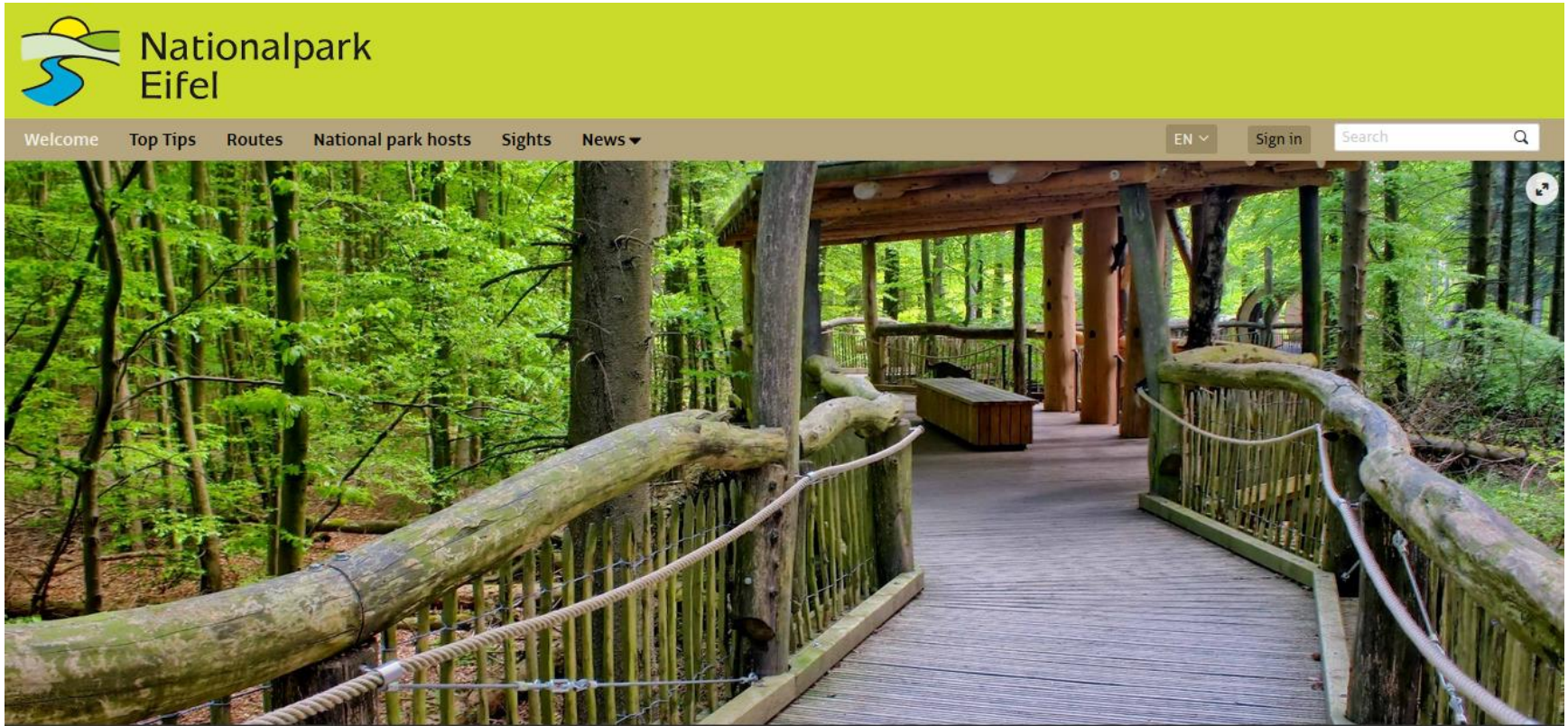
Join today

As a member you'll be supporting Rendlesham Forest and get free onsite parking, forest updates and discounts.

forestryengland.uk/membership

Dobre praktyki – studium przypadku Park Narodowy Eifel (Niemcy)

<https://regio.outdooractive.com/oar-nationalpark-eifel/en/>

PN Eifel

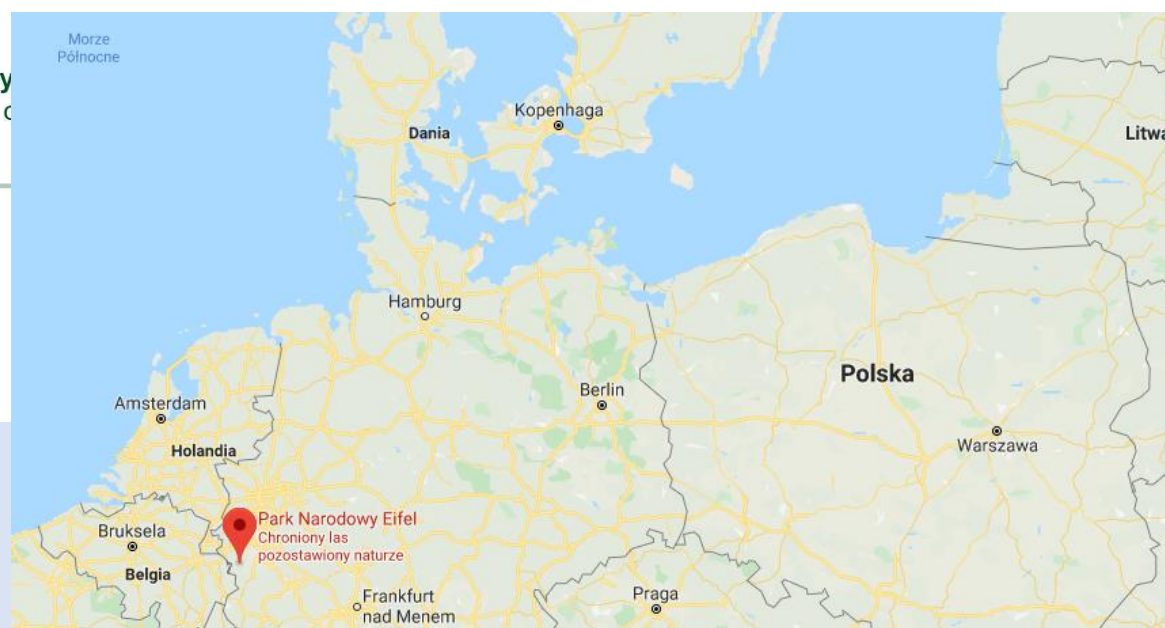
Utworzony

na początku 2004 r.

Obszar: około 11 000 ha

między Akwizgranem, Kolonią i Koblencją (Aachen, Köln, Koblenz) został wyznaczony jako pierwszy park narodowy na zachodzie Niemiec.

(Tobias Wiesen, 2018, Fully accessible Eifel National Park, World Summit on Accessible Tourism: Destination for Alle, Brussels)

Motto: „Niech natura będzie naturą”

Cele powołania:

- Zapewnienie rodzimym, mieszanym lasom bukowym siedliska oraz warunków do rozwoju, bez zakłóceń
- przyczynianie się do badań, edukacji w zakresie historii naturalnej oraz nabywania doświadczeń przyrodniczych przez społeczeństwo.

(1) kompleksowe zmniejszenie barier komunikacyjnych:

- szkolenia pracowników parku
- uwzględnianie w działaniach marketingowych (w mediach drukowanych i na stronie internetowej) informacji i form przekazu istotnych z punktu widzenia potrzeb OzN
- wszystkie w pełni dostępne programy są certyfikowane zgodnie z niemieckim zunifikowanym systemem „Podróżowanie dla wszystkich” (‘Reisen für Alle’)

(Tobias Wiesen, 2018, Fully accessible Eifel National Park, World Summit on Accessible Tourism: Destination for Alle, Brussels)

Strategia dostępności PN Eifel

(2) Redukowanie barier strukturalnych i tworzenie programów do doświadczeń przyrodniczych

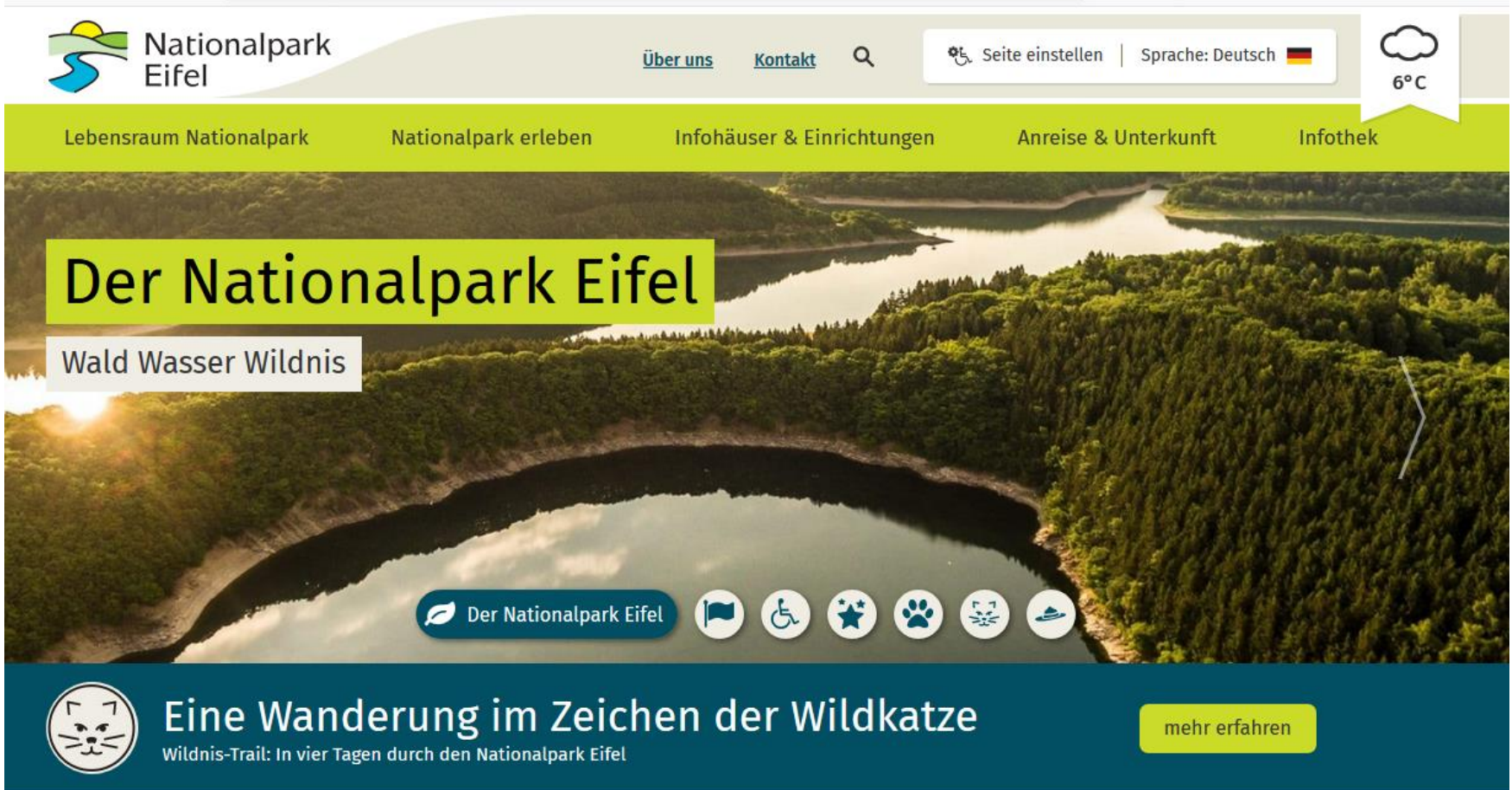
W celu rozwoju programów i szkoleń pracowników parku utworzono szeroką sieć partnerów: wolontariuszy, przedstawiciele instytucji, stowarzyszeń OzN oraz specjalizujących się w „turystyce dostępnej” (accessible tourism).

(Tobias Wiesen, 2018, Fully accessible Eifel National Park, World Summit on Accessible Tourism: Destination for Alle, Brussels)

Dobre praktyki – studium przypadku Park Narodowy Eifel (Niemcy)

The screenshot shows the homepage of the Nationalpark Eifel website. At the top left is the logo for Nationalpark Eifel. To its right are navigation links for 'Über uns' and 'Kontakt', a search icon, and a settings menu with 'Seite einstellen' and 'Sprache: Deutsch' (with a German flag). A weather widget shows a cloud icon and '6°C'. Below the header is a green navigation bar with links: 'Lebensraum Nationalpark', 'Nationalpark erleben', 'Infohäuser & Einrichtungen', 'Anreise & Unterkunft', and 'Infothek'. The main content area features a large aerial photograph of a forested landscape with a winding river. Overlaid on the image is a yellow box with the text 'Der Nationalpark Eifel' and a white box with 'Wald Wasser Wildnis'. At the bottom of the image is a dark blue banner with a cat icon, the text 'Eine Wanderung im Zeichen der Wildkatze', the subtitle 'Wildnis-Trail: In vier Tagen durch den Nationalpark Eifel', and a yellow button labeled 'mehr erfahren'. A row of icons (leaf, flag, wheelchair, stars, paw, binoculars, hat) is positioned above the banner.

<https://www.nationalpark-eifel.de/de/>

barrierefreien Angebote in der Nationalpark-Region Eifel

<https://www.nationalpark-eifel.de/de/infothek/downloads/>

Eliminacja barier strukturalnych – szlaki, punkty widokowe

< Zurück

Teilen Merken Drucken GPX KML

TOP Wilder Kermeter - 2x Wildnis für alle

★★★★★ 1 Bewertung - Themenweg - Eifel

Verantwortlich für diesen Inhalt
Nationalparkverwaltung Eifel

<https://regio.outdooractive.com/oar-nationalpark-eifel/de/tour/themenweg/wilder-kermeter-2x-wildnis-fuer-alle/33094155>

Dobre praktyki – studium przypadku Park Narodowy Eifel (Niemcy)

Eliminacja barier strukturalnych
– wózki elektryczne, obserwacje
przyrody

Eliminacja barier strukturalnych – programy, obsługa odwiedzających

< Zurück

Teilen Merken Drucken GPX KML

 TOP **Der Wilde Weg**

★★★★★ 1 Bewertung · Themenweg

 Nationalpark Eifel

Verantwortlich für diesen Inhalt
Nationalparkverwaltung Eifel

Hans Josef Schommer
am 29.08.2019
Dieser Weg ist für Kinder
und Erwachsene gemacht
und an den ...
[Alle Bewertungen](#)

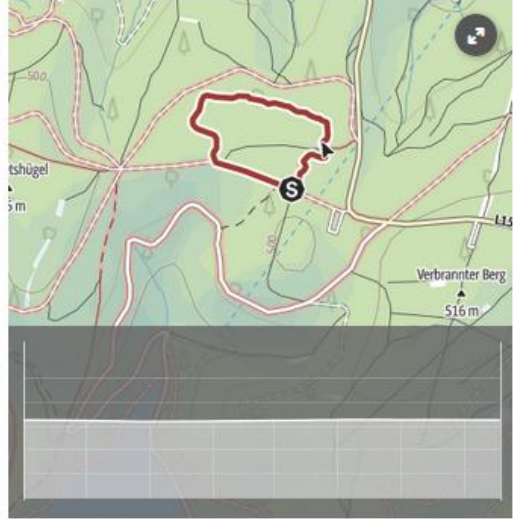
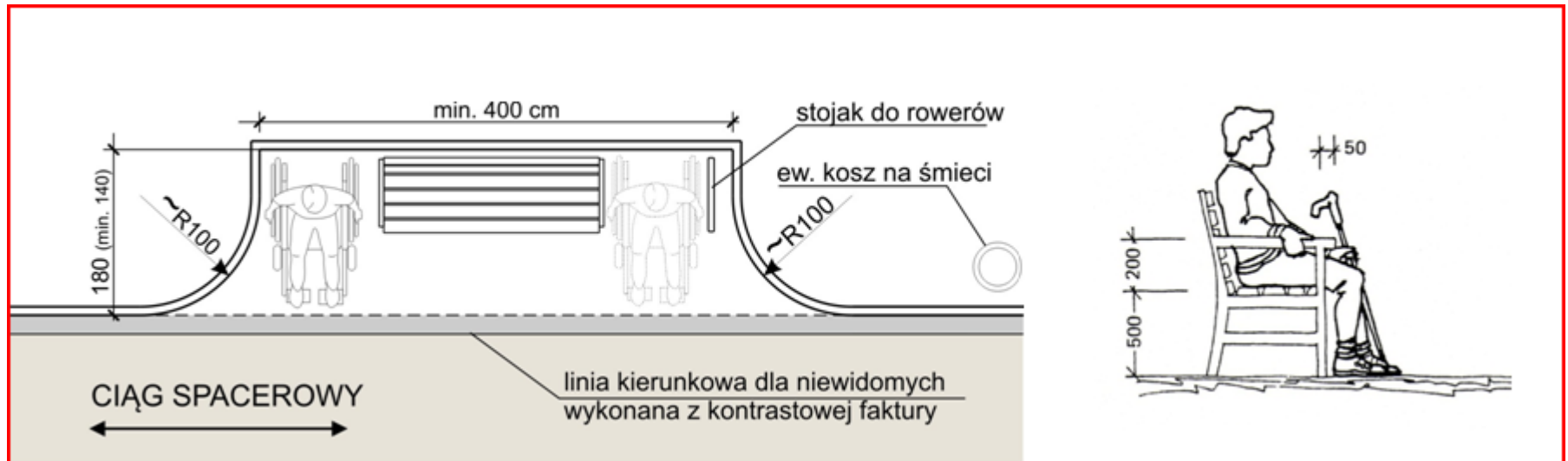

Foto: H-D. Budde / Deutsche Bahn

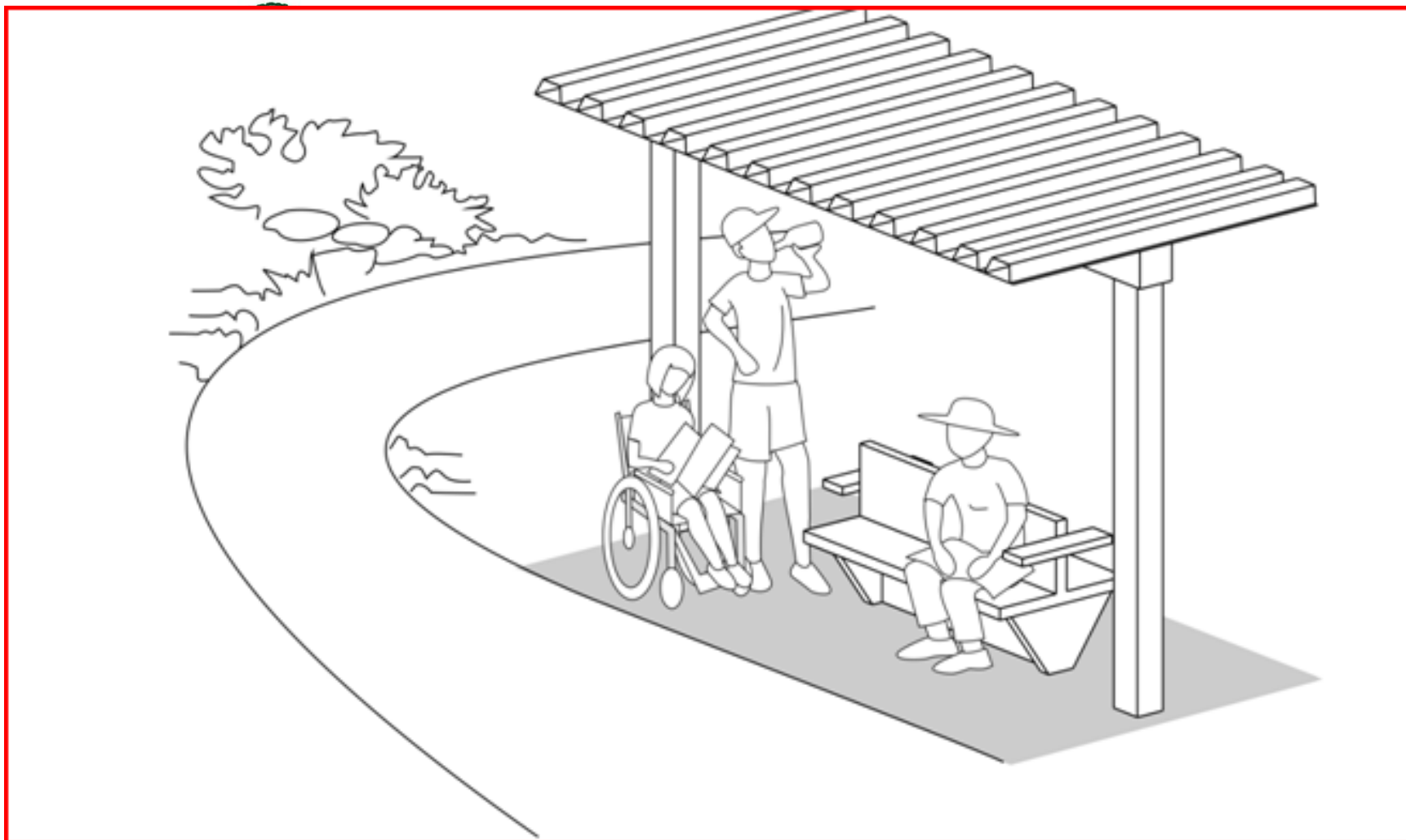
<https://regio.outdooractive.com/oar-nationalpark-eifel/de/tour/themenweg/wilder-kermeter-2x-wildnis-fuer-alle/33094155>

Miejsca odpoczynku

A) Zagospodarowanie miejsca odpoczynku przy szlaku turystycznym (oprac. M. Wysocki na podstawie: Standardy dostępności dla miasta Gdyni, karta 3-1, 2013), B) ławka z podłokietnikami z przeznaczeniem dla osób z ograniczeniami mobilności (źródło: X. Ю. Калмет. 1992, Жилая среда для инвалида, s. 24).

Na szlakach turystycznych należy przewidzieć lokalizację zadaszonych miejsc odpoczynku (oprac. M. Wysocki na podstawie: Designing Sidewalks and Trails for Access pkt. 17.4)

Rekomendacje dla zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego lasów wokół Poznania

- Spójność systemu komunikacyjnego (ciągłość szlaków rowerowych, pieszych łączących aglomerację z terenami leśnymi).
- Uniwersalne projektowanie stref:
  - 1) widokowych,
  - 2) edukacyjnych
  - 3) aktywnego wypoczynku
  - 4) ciszy
  - 5) (...)

z uwzględnieniem percepcji multisensorycznej.

- Parkingi i toalety terenowe w sąsiedztwie miejsc wypoczynku.
- Szczegółowa, czytelna informacja na temat miejsc i szlaków turystyczno-rekreacyjnych, ale bez „presji” tablic informacyjnych.

Barfußpark Eggestorf

Dziękujemy za uwagę

Prof. UAM dr hab. Alina Zajadacz
Katedra Turystyki i Rekreacji
Wydział Nauk Geograficznych
i Geologicznych
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu
e-mail: alina@amu.edu.pl

dr Sandra Wajchman-Świtalska
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu
Wydział Leśny i Technologii Drewna
Katedra Urządzania Lasu
ul. Wojska Polskiego 71C, 60-625 Poznań
sandra.switalska@up.poznan.pl